

Η δημοσιονομική ασφυξία κλονίζει την Ευρωζώνη

Τα σκληρά μέτρα λιτότητας απειλούν την ανάκαμψη και καταποντίζουν το ευρώ

Τα προγράμματα δημοσιονομικής λιτότητας που εξήγγειλαν την περασμένη Πέμπτη οι κυβερνήσεις της Πορτογαλίας και της Ισπανίας, οι δύο πλέον αδύναμοι κρίκοι της Ευρωζώνης μετά την Ελλάδα, οδηγούν τις αγορές στην εκτίμηση ότι τα σκληρά μέτρα λιτότητας που υιοθετούνται για τη μείωση των ελλειμμάτων θα εξολοθρεύσουν κάθε ίχνος ανάκαμψης στη ζώνη του ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος. Έτσι, από τον φόβο του δημοσιονομικού εκτροχιασμού, οι αγορές πέρασαν στην ανησυχία για βαθύτερη ύφεση στην Ευρωζώνη, με όθυμα το ευρώ.

Η αρνητική αντίληψη του μηνύματος που έστειλαν οι κυβερνήσεις Μαδρίτης και Λισαβώνας δείχνει ότι η Ισπανία και η Πορτογαλία αποβελούν τον επόμενο σταθμό της κρίσης. Είναι χαρακτηριστικό ότι το κλίμα ευφορίας που είχε δημιουργηθεί μετά την ανακοίνωση του πακέτου στήριξης των αδύναμων οικονομιών της Ευρωζώνης από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το ΔΝΤ, ύψους

Οι αγορές φοβούνται ότι η εκτεταμένη δημοσιονομική κρίση θα στραγγαλίσει κάθε δυναμική ανάπτυξης στην Ευρώπη.

σχεδόν ενός τρις. ευρώ, αντεστράφη μέσα σε λίγες ώρες. Η μεταστροφή αυτή είχε ως αποτέλεσμα την εκδήλωση σαρωτικού κύματος ρευστοποιήσεων την Παρασκευή στις διεθνείς αγορές, καθώς κυριάρχησαν φόβοι πως η εκτεταμένη δημοσιονομική κρίση θα στραγγαλίσει κάθε δυναμική ανάπτυξης στην Ευρώπη, θέτοντας σε κίνδυνο την πορεία της παγκόσμιας ανάπτυξης αλλά και την ύπαρξη της ίδιας της Ευρωζώνης.

Μεγάλο πλήγμα δέχτηκε το ευρώ. Την Παρασκευή υποχώρησε έως και στα 1,2359 δολ., δηλαδή στα χαμηλότερα επίπεδα που έχουν καταγραφεί από τη χρεοκοπία της Lehman Borthers στα μέσα Σεπτεμβρίου του 2008. Στο κκοκκίνο έκλεισαν οι γενικοί δείκτες των ευρωπαϊκών χρηματιστηρίων, με τον δείκτη IBEX στη Μαδρίτη να υποχωρεί κατά 6,64% και τους πανευρωπαϊκούς ESTX 50 και FTSE Eurotop-300 να επωμιζόνταν απώλειες 4,71% και 3,5%, αντίστοιχα. Έντονες πτωτικές τάσεις επικράτησαν στον τραπεζικό κλάδο, όπως και στον κλάδο πρώτων υλών εξαιτίας της αποδυνάμωσης της τιμής του αργού στη Νέα Υόρκη κατά 5%, περίπου.

Οι υπουργοί Οικονομικών του G7 πραγματοποίησαν την ίδια ημέρα τηλεδιάσκεψη, αλλά δεν επιβεβαιώθη-

κε εάν αντικείμενο των διαβουλεύσεων ήταν η επέκταση της δημοσιονομικής κρίσης από την Ελλάδα στον υπόλοιπο κόσμο. Ενδεικτικό είναι, πάντως, πως οι αμερικανικοί δείκτες Dow Jones και Standard & Poor's 500 σημείωναν απώλειες της τάξεως του 1,5% και 2% από τις πρώτες ώρες της συνεδρίασης. Ο δείκτης PSI στο Χρηματιστήριο της Λισαβώνας εμφανίσε απώλειες 3,7%. Στο Μιλάνο, ο MIB έκλεισε με πτώση 5%. Ο τραπεζικός κλάδος δέχθηκε ισχυρές πιέσεις, με τις μετοχές των Credit Agricole και Societe Generale, δυο τραπεζών με σημαντική έκθεση σε ομόλογα των «ασθενών» οικονομιών της νότιας Ευρώπης, να εξασθενούν κατά 6,5% και 8,6%, αντίστοιχα.

Εκτιμήσεις ΔΝΤ

Σύμφωνα με τις τελευταίες προβλέψεις του ΔΝΤ, το χρέος του G7 θα αυξηθεί στο 110% του ΑΕΠ έως το 2015 από το 73% που ίσχυε το 2007, δηλαδή το υψηλότερο επίπεδο στη μεταπολεμική περίοδο, παροτρύνοντας τις κυβερνήσεις να το περιορίσουν για την αποτροπή μιας αύξησης των επιτοκίων και επιβράδυνσης των ρυθμών ανάπτυξης. Ωστόσο, ο Κάρλο Κοταρέλι, υπεύθυνος δημοσιονομικών υποθέσεων στο ΔΝΤ, επεσήμανε ότι στις εκτιμήσεις αυτές δεν περιλαμβάνονται τα τελευταία μέτρα Ισπανίας και Πορτογαλίας.

Εν μέσω της έντονης αβεβαιότητας που επικρατεί στις αγορές, ο οίκος πιστοληπτικής αξιολόγησης Moody's ανακοίνωσε την Παρασκευή ότι οι πιθανότητες νέας υποβάθμισης της Ελλάδας υπερβαίνουν το 80%. Ήδη, η Moody's εντάσσει από τις 2 Απριλίου την Ελλάδα στην κατηγορία Α3. Ο Γιόζεφ Ακερμαν, διευθύνων σύμβουλος της Deutsche Bank, εξέφρασε αμφιβολίες για το εάν η Ελλάδα έχει τη δυνατότητα να αποπληρώσει το χρέος της, καλλιεργώντας ακόμη περισσότερο το έδαφος για σενάρια που θέλουν τη χρεοκοπία της χώρας. Ο Πολ Βόλκερ, ένας από τους στενούς οικονομικούς συμβούλους του Λευκού Οίκου και πρώην πρόεδρος της Fed, διατύπωσε φόβους για διάλυση της Ευρωζώνης, ενώ ο Κινέζος πρόεδρος, Γουέν Τζιαμπάο, εκτίμησε ότι είναι τρωτά τα θεμέλια της παγκόσμιας ανάκαμψης διότι επιδεινώνεται η δημοσιονομική κρίση.

Το κλίμα αβεβαιότητας ενισχύθηκε περαιτέρω από τη διαρροή πληροφοριών που ήθελαν τη Γαλλία να απειλεί με αποχώρηση από το ευρώ κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων για τη σύσταση του ευρωπαϊκού μηχανισμού στήριξης αξίας 1 τρις. ευρώ για τη στήριξη των «αδυνάτων» της Ευρωζώνης, κάτι που αργότερα διέψευσε η καγκελάριος της Γερμανίας, Άγκελα Μέρκελ.

ΖΩΡΖΕΤ ΖΟΛΑΝΤΑ

Ο φόβος μεγαλύτερης ύφεσης

Ισοτιμία ευρώ/δολαρίου

Το άγχος της Ευρώπης βυθίζει το ενιαίο νόμισμα

Η εικόνα των αγορών την Παρασκευή ήταν χειρότερη και από αυτήν της ημέρας που κατέρρευσε η Lehman Brothers. Την ίδια ώρα κάποιοι βλέπουν πλέον την ισοτιμία του ευρώ με το δολάριο στο 1 προς 1, υπό το βάρος των προβλημάτων της νότιας Ευρώπης.

Το ναδίρ της τελευταίας διετίας πλησίασε το ευρώ λόγω της διάχυτης ανησυχίας για το μέλλον της Ευρωζώνης, ενώ οι κερδοσκόποι οδήγησαν στα ύψη τα συμβόλαια CDS (Credit Default Swaps) των ομολόγων, τα οποία καλύπτουν τους επενδυτές από τον κίνδυνο χρεοκοπίας μιας χώρας.

Αναλυτές της αγοράς σε δολώσεις τους σε διεθνή ειδησεογραφικά πρακτορεία προδικάζουν ελεύθερη πτώση του ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος, υπολογίζοντας πλέον ότι θα λυγίσει υπό το βάρος των δημοσιονομικών προβλημάτων των χωρών της νότιας Ευρώπης και θα φθάσει την ισοτιμία με το δολάριο στο 1 προς 1. Η ισοτιμία του ευρώ έναντι του δολαρίου διαμορφώθηκε την Παρασκευή στα 1,2359 δολάρια, ενώ έναντι του γιεν υποχώρησε στα 113,77 γιεν.

Ανοδος των spread

Παράλληλα, τα spread των ομολόγων Ελλάδας, Ισπανίας, Πορτογαλίας και Ιταλίας ακολουθούσαν την Παρασκευή ανοδική πορεία, αντανakλώντας την κρίση δημοσιονομική κατάσταση των οικονομιών, την ίδια ώρα που οι αντίστοιχες αποδόσεις των αμερικανικών και των γερμανικών ομολόγων εμφανίζαν πτώση, καθώς θεωρούνται συγκριτικά ασφαλέστερες τοποθετήσεις. Ενώ οι αποδόσεις των διετών ομολόγων του γερμανικού Δημοσίου κινήθηκαν πτωτικά, με την τιμή τους να διαμορ-

φώνεται στο 126,72, το spread τίτλων του ελληνικού Δημοσίου διαμορφώθηκε στις 515 μονάδες βάσης, αντανakλώντας άνοδο 73,3 μονάδων από την προηγούμενη ημέρα. Αντιστοίχως στην πορτογαλική αγορά ομολόγων το spread των 10ετών τίτλων έφθασε στις 181 μονάδες βάσης, ενώ των αντίστοιχων ισπανικών τις 110 μονάδες βάσης. Η σχέση τιμής και απόδοσης ή spread ενός ομολόγου κινούνται αντίστροφα. Η απόδοση του 10ετούς αμερικανικού ομολόγου υποχωρούσε την Παρασκευή στο 3,43% από το 3,54% που είχε καταγραφεί την Πέμπτη.

Φόβοι για ντόμιο

Η μεγάλη έκθεση των τραπεζών της νότιας Ευρώπης σε ελληνικά, ισπανικά και πορτογαλικά ομόλογα εντείνει τον φόβο για φαινόμενο ντόμιο στην περιοχή, καθώς τα προβλήματα δείχνουν να διογκώνονται. Έκθεση του οίκου πιστοληπτικής αξιολόγησης Moody's αποκάλυψε ότι οι τράπεζες της Πορτογαλίας έχουν πολύ μεγάλες θέσεις σε ελληνικά ομόλογα σε σχέση με την κεφαλαιακή τους βάση. Ειδικότερα, οι επενδύσεις σε ελληνικά ομόλογα αναλογούν στο 23% των κεφαλαίων τους, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των ιρλανδικών και των γαλλικών τραπεζών περιορίζεται στο 13%, επίπεδο που είναι αρκετά χαμηλότερο. BLOOMBERG, REUTERS

Μεγάλη πτώση πετρελαίου

Στα χαμηλότερα επίπεδα των τελευταίων τριών μηνών υποχώρησε η τιμή του αργού πετρελαίου στη Νέα Υόρκη την Παρασκευή λόγω του κλίματος αβεβαιότητας που επισκίασε την προοπτική ανάκαμψης της παγκόσμιας οικονομίας, με το ΔΝΤ να προβλέπει το δημόσιο χρέος του G7 θα φθάσει μέχρι το 2015 στο υψηλότερο επίπεδο από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Μάλιστα, η τιμή του πετρελαίου κατέγραψε τη μεγαλύτερη ημερήσια πτώση από τις 4 Φεβρουαρίου, φθάνοντας το 4,8%, ενώ απώλειες παρουσιάστηκαν και στην αγορά των μετάλλων. Χαρακτηριστικά, η τιμή του χαλκού στην αγορά του Λονδίνου κινήθηκε στα χαμηλότερα επίπεδα από τις 7 Μαΐου, ενώ στο ναδίρ της τελευταίας εβδομάδας βρέθηκαν οι τιμές του νικελίου και του μολύβδου. Ανησυχίες επικράτησαν ακόμη και για την οικονομία της Κίνας, που είναι η μοναδική με διψήφια ποσοστά ανάπτυξης και είναι ο μεγαλύτερος καταναλωτής μετάλλων στον κόσμο. Μια πρωτοβουλία του Πεκίνου να λάβει δραστηκά μέτρα για να αποτρέψει μια απότομη ενίσχυση των πληθωριστικών πιέσεων και την υπερθέρμανση της οικονομίας θα σηματοδοτούσε μείωση της ζήτησης όταν άλλες οικονομίες κινούνται σε ισχνούς ρυθμούς ανάπτυξης.

Αρνητικές σκέψεις

Οι επενδυτές δεν έδωσαν βάρος στην ανακοίνωση στοιχείων για αύξηση των λιανικών πωλήσεων και της βιομηχανικής παραγωγής στις ΗΠΑ κατά τη διάρκεια του Απριλίου, αγνοώντας το γεγονός ότι η συγκεκριμένη οικονομία παρουσιάζει τη μεγαλύτερη κατανάλωση πετρελαίου. Την Παρασκευή, η τιμή του αργού στη Νέα Υόρκη υποχώρησε στα 71,09 δολάρια ανά βαρέλι, παρατείνοντας τις εβδομαδιαίες απώλειες στο 5,4%.

Στο Λονδίνο, η τιμή του χαλκού έκλεισε στα 6.925 δολάρια ανά τόνο, από τα 7.160 δολάρια που ίσχυαν στην προηγούμενη συνεδρίαση. Πτωτικές τάσεις υπήρξαν και στις αγορές αγροτικών εμπορευμάτων. Μερικά οικονομολόγων έχει διατυπώσει ανησυχίες για το πόσο βιώσιμη είναι η ανάπτυξη στην πραγματική οικονομία, ανεξαρτήτως των συνθηκών που επικρατούν στις αγορές. Το ΔΝΤ εκτιμά ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα στις ΗΠΑ θα διαμορφωθεί φέτος στο 11% του ΑΕΠ, κάτι που προμηνύει αύξηση της φορολογίας σε επιχειρήσεις και νοικοκυριά, θέτοντας υπό αμφισβήτηση μια σταθερή αύξηση της ζήτησης σε βασικές ύλες.

Ρευστοποιήσεις

Το αρνητικό κλίμα πίεσε και τις τιμές του χρυσού, ύστερα από συνεχή ρεκόρ. Αργά την Παρασκευή ανεκτά το ράλι της τιμής του, αφού είχε φθάσει στο ρεκόρ των 1.249,50 δολαρίων και πλέον ανά ουγγιά, με τους επενδυτές του πολύτιμου μετάλλου να ρευστοποιούν τα κέρδη τους, ακολουθώντας τις έντονες πτωτικές τάσεις που κυριάρχησαν στις υπόλοιπες αγορές.

Στη Νέα Υόρκη, η τιμή του χρυσού παρουσίασε απώλειες έως και 2,4%, καθώς ακόμη και το πλέον διαχρονικό επενδυτικό καταφύγιο δεν μπόρεσε να αντισταθεί στο κύμα ρευστοποιήσεων που σάρωσε τα χρηματιστήρια και τις αγορές μετάλλων.

Σύμφωνα με τη Commerzbank, η τιμή του χρυσού θα φθάσει το «ψυχολογικό όριο» των 1.250 δολαρίων ανά ουγγιά. Λόγω φόβων για την εξέλιξη των δημοσιονομικών προβλημάτων στην Ευρωζώνη και τις αλυσιδωτές αντιδράσεις που μπορεί να προκληθούν, ο χρυσός επανέρχεται στο προσκήνιο.

Πώς η κρίση δημιουργεί ουρές για μια ράβδο χρυσού σε Ζυρίχη και Γενεύη

Η ιστορικά υψηλά διαπραγματεύεται η τιμή του πολύτιμου μετάλλου που λειτουργεί για πολλούς ως τέλειο επενδυτικό καταφύγιο

Της ΡΟΥΜΠΙΝΑΣ ΣΠΑΘΗ

Ο,τι λάμπει δεν είναι χρυσός - αλλά ο χρυσός σίγουρα λάμπει. Και τώρα τελευταία πολύ περισσότερο, ανακτώντας την παλιά του αίγλη, εκείνη που γοητεύει τυχοδιώκτες και εξακολουθεί να προσελκύει επενδυτές κάθε διαμετρήματος, έως και απλούς καθημερινούς ανθρώπους σε περιόδους κρίσης. Κανέναν δεν αφήνιδισε η εκκίνηση που -με όλες τις παλινδρομήσεις- σημείωσε μέσα στην εβδομάδα η τιμή του πολύτιμου μετάλλου στα επίπεδα άνω των 1.240 δολαρίων η ουγγιά. Ήταν απολύτως αναμενόμενη και προαναγγελλείσα ήδη από το 2008, όταν οι κραδασμοί του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος και η συνεπής ύφεση άρχισαν να κλονίζουν κάθε εμπιστοσύνη στις αγορές και στα νομίσματα.

Το κύρος των σύνθετων και εξαιρετικά σύγχρονων επενδυτικών προϊόντων διαβρώθηκε, η αίγλη των μερισμάτων θάμνωσε και αναδόθηκε εκ νέου η γοητεία της απλής αξίας του χρυσού.

Σύμφωνα με στοιχεία της συμβουλευτικής εταιρείας συναλλαγών πολύτιμων μετάλλων GFMS, πέρυσι οι αγορές χρυσού έφθασαν σε παγκόσμιο επίπεδο τους 228,5 τόνους, καταγράφοντας ι-λιγγιώδη άνοδο από τους 77,4 τόνους στους οποίους είχαν φθάσει το 2000. Η τάση για διαμόρφωση των τιμών το σε νέα επίπεδα διεφάνη τα τέλη του περασμένου έτους, όταν η Τράπεζα της Ινδίας αγόρασε 200 τόνους χρυσού από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο αντί 6,7 δισ. δολαρίων, που ισοδυναμούν με

Πρώτα η ασφάλεια

Σε μια περίοδο έντονης οικονομικής αβεβαιότητας, η τιμή του χρυσού εκτοξεύεται στα ύψη, καθώς οι επενδυτές καταφεύγουν στο πλέον διαχρονικό επενδυτικό καταφύγιο.

11 Μαρτίου 2010
1.108
δολ./ουγγιά

ΠΗΓΗ: Thomson Reuters

1.045 δολάρια η ουγγιά. Τελευταία το «ασφαλές καταφύγιο» των επενδυτών φαίνεται να προσφέρει τη μοναδική διέξοδο από τη γενικευμένη ανασφάλεια την οποία καλλιεργούν η φημολογία περί επικείμενης επέκτασης της κρίσης χρέους και οι επιθέσεις κατά του ευρώ από αγορές και οικονομολόγους αδιευκρίνιστων προθέσεων, που προαναγγέλλουν την κατάρρευση της Ευρωζώνης. Ακόμη και σε ευρώ, η τιμή του χρυσού εγγίζει τα 1.000 ευρώ και έχει σημειώσει άνοδο σχεδόν 26% από την αρχή του 2010. Ευνόητο είναι πως συμπαρασύρει και τις μετοχές εταιρειών χρυσωρυχείων όπως εκείνες των Barrick

Gold Corp και Newmont Mining Corp. Προσωρινά τη Δευτέρα ανακαίησσε η συλλήβδην στροφή των επενδυτών στον χρυσό. Οι μετοχές πήραν την ανιούσα, από την Κίνα μέχρι την Αμερική, καθώς υπερίσχυσε η αισιοδοξία πως το πακέτο των 750 δισ. ευρώ για τη στήριξη των δημοσιονομικά προβληματικών μελών της Ευρωζώνης θα έδινε τέλος στην αβεβαιότητα. Έτσι, η τιμή του υποχώρησε προσωρινά στα 1.200 δολάρια η ουγγιά, και κάποιοι έσπευσαν να προαναγγείλουν την πτώση του στο εγγύς μέλλον.

Ένας εκ αυτών, ο Τζούλιο Τζέσσο, αναλυτής της Capital Economics του

Το κύρος των σύνθετων και εξαιρετικά σύγχρονων επενδυτικών προϊόντων διαβρώθηκε, η αίγλη των μερισμάτων θάμνωσε και αναδόθηκε εκ νέου η γοητεία της απλής αξίας του χρυσού. Η άνοδος της τιμής του ήταν πια αναμενόμενη.

Λονδίνου, πρόβλεψε πως ο χρυσός θα υποχωρήσει κάτω από τα 1.000 δολάρια η ουγγιά μέσα στο έτος, εκτός κι αν πράγματι πτωχέψει κάποια μεγάλη οικονομία ή καταρρεύσει το δολάριο. Δεν άργησε, όμως, να επανέλθει η ανησυχία για ενδεχόμενη επέκταση της κρίσης στην Ευρώπη, και μαζί της επέστρεψε ο χρυσός στην ανοδική του πορεία...

Διαπραγματευτές εμπορευμάτων και νομισμάτων αναφέρουν πως την ισχυρότερη τάση στροφής στον χρυσό επιδεικνύουν τις τελευταίες ημέρες Γερμανοί και Ελβετοί επενδυτές. Στην αγορά εμπορευμάτων της Φρανκφούρτης, οι διαπραγματευτές χρυσού εκτιμούν πως

τις τελευταίες 10 ημέρες η ζήτηση είναι τριπλάσια, έως και τετραπλάσια, από τη συνήθη. Εικάζουν πως αντανakλά την ανησυχία των Γερμανών επενδυτών για ενδεχόμενη όξυνση των πληθωριστικών πιέσεων μετά την απόφαση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας να δράσει καταλυτικά στην κρίση χρέους, αγοράζοντας ομόλογα του δημοσίου χωρών της Ευρωζώνης. Στη Γενεύη και τη Ζυρίχη, άλλωστε, η ζήτηση για χρυσά νομίσματα και μικρές ράβδους χρυσού εκτινάχθηκε τις τελευταίες 10 ημέρες στα υψηλότερα επίπεδα των τελευταίων δύο ετών. Σε ό,τι αφορά την ελληνική αγορά, η κατάσταση είναι πρωτόγνωρη, αν και στη χώρα μας είναι ελεύθερη η διενέργεια συναλλαγών σε χρυσό από το 2000. Εδώ και περίπου ένα μήνα έτειναν να εξαντληθούν τα αποθέματα λιρών κοπής 1974 και μετά. Προκειμένου να ικανοποιηθεί η ζήτηση, επιστρατεύονται πλέον λίρες κοπής 1990 και μετά.

Από τις περιόδους στη διάρκεια των οποίων κινήθηκε ανοδικά ο χρυσός, ξεχωρίζουν οι δύο πετρελαϊκές κρίσεις, του 1974 και του 1979-80, η πρώτη με την άνοδο του πληθωρισμού και η δεύτερη με τη σοβιετική εισβολή στο Αφγανιστάν. Επίσης, η διετία 1982-83, με την κρίση χρέους του Τρίτου Κόσμου, και οι εποχές αποδυνάμωσης του δολαρίου τη διετία 1985-87 και το 2002, όταν ήταν διάχυτη η ανησυχία για επικείμενη εισβολή στο Ιράκ. Από το 2006 και μέχρι τα μέσα του 2008 η άνοδος πυροδοτήθηκε από την εκκίνηση των τιμών των εμπορευμάτων. Κάπως έτσι φτάνουμε στο σήμερα...

Τα βάρη στους ιδιώτες

Του ΜΠΑΜΠΗ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Κάποιοι επιμένουν στον μύθο ότι το Πρόγραμμα Διάσωσης δεν προβλέπει κάτι το δυσάρεστο για τον ιδιωτικό τομέα. Ακόμη και κάποιες πλευρές της κοινωνίας, προσεκτικές και καλοπροαίρετες, που αντιλαμβάνονται βεβαίως τους κινδύνους και τους περιορισμούς, έβλεπαν όμως το κράτος ως αιετή, ήμμι και σωτήρα από τις κακουχίες της αγοράς. Μέχρι και μεταξύ των υποστηρικτών της αγοράς καλλιεργούνται αυταπάτες και απογοητεύσεις και όχι, δυστυχώς, συναγερμοί σχεδίων αλλαγής και, επομένως, διεξόδου από την κρίση του κάκιστου επιχειρηματικού προτύπου.

Η αλήθεια είναι περιπλοκότερη. Το κόστος που θα κληθεί να πληρώσει ο ιδιωτικός και ανταγωνιστικός τομέας της οικονομίας είναι εξαιρετικά βαρύ. Το μεγαλύτερο μέρος των αυξήσεων στους έμμεσους φόρους θα βγει από την τσέπη των νοικοκυριών που λαμβάνουν το εισόδημά τους στον μη κρατικό τομέα της οικονομίας. Μισθωτοί, επαγγελματίες, αγρότες, έμποροι και άλλοι επιχειρημα-

Δυστυχώς, το Πρόγραμμα προβλέπει εξοικονόμηση σε κρατικές δαπάνες ύψους μόλις 5,6 δισ. Οπου όμως το 1,5 δισ. αφορά την αρχική περίοδο (2011 - 2013) αναδιοργάνωσης του «Καλλικράτη», ενώ η εξοικονόμηση από τη μείωση του αριθμού των δημοσίων υπαλλήλων, κυρίως λόγω του μηδέποτε εφαρμοσμένου κανόνα των 5:1 αποχωρήσεων / προσλήψεων, εκτείνεται μόλις σε δύο έτη (2012-2013) και αναμένεται να αποφέρει το γλίσχρο ποσό του 1,1 δισεκατομμυρίου.

Η χειριρτή και πιο δραματική επίπτωση του Προγράμματος δεν βρίσκεται στους λογαριασμούς του κράτους, αλλά στην πραγματική ζωή και δεν είναι άλλη από την καταστροφή εκατομμυρίων ημερών εργασίας πολλών χιλιάδων ανθρώπων. Αφού η κρατικο-κοιμμητική ασυδοσία ξεκαρβάλωσε πλήρως τον ήδη διαλυμένο παραγωγικό ιστό, η δημοσιονομική κρίση γίνεται το βαρίδι της πραγματικής οικονομίας. Ελάττωστοι συνδυάζουν στη σκέψη τους ότι μια ανεργία που κυτπάει 20% δεν σημαίνει απλώς ότι ένας στους πέντε πολίτες στερείται την ευκαιρία μιας απασχόλησής του. Αλλά ότι το ποσοστό αυτό προκύπτει αποκλειστικά και μόνον λόγω της ανεργίας που υπάρχει στον ιδιωτικό τομέα. Μόνον εκεί προκύπτει η αδυναμία πρόσληψης και πραγματοποίησης ο κίνδυνος απόλυσης. Αφού στον δημόσιο ούτε προσλήψεις θα γίνουνται –για ένα διάστημα– ούτε, βεβαίως, θα απολυθεί κανείς!

Το άλλο κόστος που συστηματικά αποκρύπτεται από δημοσιολογούντες και πολιτικούς αφορά στη μείωση των εισοδημάτων, όπως αυτή προβλέπεται να επιβληθεί «διά νόμου» και στον ιδιωτικό τομέα. Συγκεκριμένα, ενώ αμέσως τώρα θα γίνουν συζητήσεις με σκοπό την αναθεώρηση του «πλαισίου διαπραγματεύσεων των μισθών», στο τέταρτο τρίμηνο του έτους το Κοινοβούλιο θα υιοθετήσει νόμους για τη «μεταρρύθμιση του πλαισίου διαπραγματεύσεων», με σκοπό τη «μείωση της αμοιβής της υπερωριακής εργασίας», την «εισαγωγή μισθών κάτω από τον κατώτατο», αλλά και ρυθμίσεις που θα «εγγυώνται ότι οι τρέχοντες κατώτατοι μισθοί θα παραμείνουν σταθεροί σε ονομαστικούς όρους για τρία χρόνια».

Ακόμη, σημαντικό κόστος, πάντοτε με τη μορφή της απώλειας εγγυημένων εισοδημάτων, θα κληθούν να καταβάλουν πάμπολλες κατηγορίες ελευθέρων επαγγελματιών. Νομικοί, φαρμακοποιοί, συμβολαιογράφοι, αρχιτέκτονες, μηχανικοί, μεταφορείς, εγχώριοι εφοπλιστές και ορκωτοί λογιστές ρητώς αναφέρονται στις προβλέψεις που υποστηρίζουν το Μνημόνιο.

Σε όλα τα παραπάνω, ο ιδιωτικός τομέας θα πληρώσει ακριβή τον ορθολογισμό σε πολλούς, κρίσιμους, τομείς του ευρύτερου κρατικού τομέα. Από την τιμή του ηλεκτρικού, μέχρι το πραγματικό κόστος της Υγείας και της Παιδείας. Ο δρόμος είναι μακρύς και, το χειρότερο, τραχύς. Οσο ταχύτερα καταλάβουμε πόσο επείγει η αναδιοργάνωση του κράτους και η αυστηρή περικοπή της σπατάλης του, τόσο... φθηνότερα θα μας κοστίσει και τόσο λιγότερο θα πονέσει σε όρους κοινωνικής μιζέριας.

EUROLAND

Πρόκληση για τα μεγάλα μυαλά

Του ΓΙΑΝΝΗ ΚΟΤΟΦΛΟΥ

Το μείζον και πιο κρίσιμο για το μέλλον της χώρας θέμα είναι η ανάπτυξη. Εκεί θα πρέπει να επικεντρωθούν πλέον τα μεγάλα μυαλά του πολιτικού και του οικονομικού κόσμου και όχι στα spreads. Αυτή είναι η πρόκληση και σε αυτήν επάνω θα κριθούν οι αξίες και οι ικανότητες της πολιτικής και της οικονομικής ελίτ του τόπου. Η δημαγωγία και οι ανέξοδες τηλεοπτικές ατάκες κατέρρευσαν και στα μάτια και στη συνείδηση του ελληνικού λαού, μαζί με την καταβαράθρωση του κλειποκρατικού και κρατικο-δαιμονικού μοντέλου ανάπτυξης. Φτάνουν πια οι ανασίες... Όλοι θα πρέπει να θυμηθούμε ότι κανένας, ακόμη και πιο έξυπνος, οικονομολόγος και κανένας διεθνής περί τη οικονομία οργανισμός δεν διαθέτει τη δυνατότητα να προβλέψει με ακρίβεια και καθολικά αποδεκτή συνταγή ανάπτυξης, η οποία μπορεί να έχει εφαρμογή σε οποιαδήποτε χώρα, φτωχή ή πλουσιότερη, του Βορρά ή του Νότου. Οπου και όταν στο παρελθόν επιχειρήθηκε κάτι τέτοιο, τα αποτελέσματα ήταν τραγικά. Οι παράγοντες που επιδρούν στην ανάπτυξη και διαμορφώνουν την οικονομική πρόοδο διαφέρουν θεμελιακά από χώρα σε χώρα, από οικονομία σε οικονομία. Συνδυάζονται με τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που διαθέτει η κάθε χώρα, με την ιστορία της, με τον συγκεκριμένο χρόνο, τις κοινωνικές τάξεις, τη γεωγραφική της θέση κ.λπ. Δεν χρειάζεται λοιπόν να περιμένουμε το μάννα εξ ουρανού, διότι απλυστάτα δεν υπάρχει στις οικονομίες. Δουλειά χρειάζεται και υπάρχει περιθώριο δημιουργικότητας, που θα κρίνει το μέλλον της χώρας μας. Το ζητούμενο για την ανάπτυξη (και το δυσκόλο) είναι ότι στην Ελλάδα χρειάζεται εκ βάθρων αλλαγή του οικονομικού μοντέλου. Θα πρέπει λοιπόν οι πο-

λιτικοί μας να καθίσουν σε ένα τραπέζι με τους ανθρώπους της οικονομίας για να ανοίξουν καινούργιους δρόμους για τον τόπο. Ήδη, ορισμένοι επιφανείς της οικονομίας έχουν διατυπώσει σοβαρές προτάσεις για την ανάπτυξη. As ανοίξει ένας τέτοιος διάλογος γονιμότητας από την κυβέρνηση. Τούτη την ώρα προέχει να δημιουργηθεί ένα ισχυρό συναινετικό πλαίσιο, το οποίο θα αναζητήσει διεξόδους για να μη βυθιστεί η ελληνική οικονομία στην ύφεση, με ό, τι αυτό συνεπάγεται σε συρρίκνωση εισοδημάτων και θέσεων εργασίας στο (πολύ κοντινό) μέλλον. Αυτή είναι η προτεραιότητά. Εμείς θα πρέπει να δώσουμε τις λύσεις. Τα ίδια τα κράτη καθορίζουν τις τύχες τους... Και απέναντι σε αυτή την πρόκληση δεν μπορεί να φυγομαχεί η αντιπολίτευση, με στείρες και ανιστόρητες τοποθετήσεις. Η Ελλάδα χρειάζεται τώρα δουλειά, νέες ιδέες, πρωτοβουλίες και συστράτευση δυνάμεων για την οικονομία. Τα εύκολα τελείωσαν, και τελείωσαν οριστικά. Το κράτος, με τη σημερινή του μορφή, το σημερινό του μέγεθος και τον σημερινό του ρόλο χρεοκόπησε και καταβαρυνώθηκε ηθικά. Το κράτος δεν μπορεί να παίζει πλέον την ατμομηχανή της ανάπτυξης. Διότι δεν υπάρχουν λεφτά, παρά μόνο υπέρογκα χρέη και σε λίγα χρόνια σταματούν και τα κεφάλαια που έρχονταν απειθείς την τελευταία εικοσαετία από την Ευρωπαϊκή Ένωση (τα κοινοτικά πακέτα). Τον ρόλο της λοκομοτιβας καλείται πλέον και πρέπει να τον παίξει ο ιδιωτικός τομέας της οικονομίας, καινούργιοι κλάδοι, ανταγωνιστικοί, με διεθνή ζήτηση, που θα προσελκύσουν σημαντικά ξένα επενδυτικά κεφάλαια, που θα δημιουργήσουν χιλιάδες καινούργιες θέσεις εργασίας. Χρειάζονται νέοι στόχοι, νέες πρωτοβουλίες...

Ενα νομοσχέδιο κατώτερο των περιστάσεων

Του ΜΑΝΟΥ ΜΑΤΕΑΓΓΑΝΗ*

Εστω και με 80 χρόνια καθυστέρηση, ας εφαρμοστεί ο ιδρυτικός νόμος του ΙΚΑ για ενιαία ασφάλιση για όλους.

θύνης», η πελατειακή λογική χαιρεί άκρας υγείας!

Δεύτερον, η διεθνής εμπειρία, αλλά και η απλή λογική δείχνουν ότι η βασική σύνταξη, ακριβώς επειδή χρηματοδοτείται από το κράτος, θα πρέπει να χορηγείται με τη συμπλήρωση ενός ενιαίου ορίου ηλικίας. Το ποιο θα είναι το ενιαίο όριο είναι θέμα επιλογής: προτιμάμε χαμηλότερο ποσό ναυρίτερα ή υψηλότερο ποσό αργότερα; Αυτό που είναι ανεπιτήρητο είναι να γίνεται η βασική σύνταξη στην ηλικία που επιλέγει κάθε ασφαλισμένος. Αυτό προβλέπει το νομοσχέδιο. Με άλλα λόγια, κάποιοι θα παίρνουν τη (μη ανταποδοτική) βασική σύνταξη στα 55, άλλοι στα 60, άλλοι στα 65 κ.ο.κ. Είναι φανερό ότι μια τέτοια ρύθμιση αδικεί όσους μένουν στη δουλειά περισσότερα χρόνια (στόχος, υποτίθεται, της κυβέρνησης), δίνει κίνητρα για πρόωρη συνταξιοδότηση και ανεβάζει το κόστος. Λέγεται ότι την ζήτησε επίμονα η ΓΣΕΕ. Μπορεί να είναι αλήθεια. Η ευθύνη όμως βαρύνει την κυβέρνηση.

Τρίτον (και χειρότερον), η αναλογική σύνταξη του νομοσχεδίου δεν

είναι ούτε αναλογική ούτε πολύ περισσότερο ανταποδοτική. Αντιθέτως, οι συντελεστές απόδοσης των εισφορών κλιμακώνονται (από 0,7% σε 3% ανά έτος) ανάλογα με τον αριθμό των ετών ασφάλισης και με την ασφαλιστική κλάση.

Περί κοινωνικής δικαιοσύνης

Ενα παράδειγμα για ασφαλισμένους με 30 έτη ασφάλισης. Στην 1η ασφαλιστική κλάση (μηνιαίες αποδοχές έως 850 ευρώ) το ποσοστό αναπλήρωσης διαμορφώνεται σε 22%, και το ύψος της αναλογικής σύνταξης σε 186 ευρώ. Στην 6η ασφαλιστική κλάση (μηνιαίες αποδοχές από 1.600 ευρώ έως 1.800 ευρώ) το ποσοστό αναπλήρωσης γίνεται 33%, και το ύψος της αναλογικής σύνταξης 553 ευρώ. Στην ανώτατη 12η ασφαλιστική κλάση (μηνιαίες αποδοχές άνω των 4.200 ευρώ), το ποσοστό αναπλήρωσης είναι 46%, δηλ. το ύψος της αναλογικής σύνταξης 1.922 ευρώ. Με 40 έτη ασφάλισης, το ποσοστό αναπλήρωσης κυμαίνεται από 31% σε 72% για την 1η και τη 12η ασφαλιστική κλάση αντιστοίχως.

Με ποια λογική θεομοθετούνται δυσανάλογα υψηλότερες συντάξεις για τους υψηλόμισθους από ό,τι για τους χαμηλόμισθους; Με καμία λογική. Από όσο γνωρίζω, δεν ισχύει ποθενά στον κόσμο. Πρόκειται για σοβαρό σφάλμα που παραβιάζει και την ανταποδοτικότητα και την κοινωνική δικαιοσύνη.

Διαβάζουμε στις εφημερίδες ότι η

πολιτική ηγεσία του υπουργείου Εργασίας ανθίσταται στις πιέσεις της τρόικας των επιτηρητών. Μάλιστα. Ίσως θα ήταν προτιμότερο να επεδείκνυε το ίδιο πρωϊκό πνεύμα αντίστασης στα κάθε λογής λόμπι που πιέζουν για ειδικές ρυθμίσεις και χαριστικές διατάξεις. Οι πιέσεις τους, και η προθυμία των κυβερνήσεων να ανταποκριθούν σε αυτές, οδήγησαν στη δημιουργία του πελατειακού κράτους παροχών, τα «σπασμένα» του οποίου πληρώνουμε σήμερα.

Παρ' όλα όσα λέγονται και γράφονται εδώ και καιρό, περιθώρια για ένα βιώσιμο και δίκαιο κοινωνικό κράτος υπάρχουν ακόμη και σήμερα. Αρκεί κρίσιμες μεταρρυθμίσεις όπως αυτή να σχεδιάζονται με γνώμονα το δημόσιο συμφέρον, μακριά από πελατειακές πιέσεις.

Με αυτή την έννοια, το νομοσχέδιο του υπουργείου Εργασίας αποδεικνύεται κατώτερο των περιστάσεων. Εστω και την ύστατη στιγμή, η κυβέρνηση θα πρέπει να αποκαταστήσει τις αρχές μιας βιώσιμης και δίκαιης μεταρρύθμισης. Εστω και με 80 χρόνια καθυστέρηση, ας εφαρμοστεί ο ιδρυτικός νόμος του ΙΚΑ για ενιαία ασφάλιση για όλους. Βασική σύνταξη, με εισοδηματικά κριτήρια ή χωρίς, αλλά πάντως από την ίδια ηλικία για όλους. Αναλογική σύνταξη εξίσου ανταποδοτική για όλους. Σήμερα - αύριο θα είναι αργά.

* Ο Μάνος Μатеαγγάνης διδάσκει κοινωνική πολιτική στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Πόσο εφικτή είναι η έξοδος από την ΟΝΕ

Των RODRIGO OLIVERES-CAMINAL*, ΙΩΑΝΝΗ ΚΟΚΚΟΡΗ**, ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΠΑΠΑΔΑΚΗ***

Λιτότητα και αυστηρά μέτρα είναι οι μόνες επιλογές για την Ελλάδα. Δυστυχώς, ο θεός Διόνυσος δεν θα κερνάει νέκταρ και αμβροσία για κάποιο διάστημα.

Ως μέσο μείωσης του κόστους του κράτους και ενεργοποιήσις των οικονομικών που είναι στην ΟΝΕ, η ΕΚΤ μείωσε το βασικό επιτόκιο αναχρηματοδότησης από 4,25% τον Ιούλιο του 2008 σε 1% από τον Μάιο 2009.

Δυστυχώς οι χώρες που αναφέρονται ως PIIGS (Πορτογαλία, Ιρλανδία, Ιταλία, Ελλάδα και Ισπανία) είναι σε διαφορετικό σημείο του οικονομικού κύκλου από τις κεντρικές χώρες της ΟΝΕ, όπως η Γερμανία και η Γαλλία. Με δεδομένη την υπάρχουσα αναπτυξιακή τάση των δύο προαναφερόμενων χωρών οι αγορές φαίνεται ότι έχουν ήδη συμπεριλάβει στις στρατηγικές τους μια αύξηση με 25-50 μονάδες βάσης στο βασικό επιτόκιο της ΕΚΤ μέσα στο πρώτο μισό του 2011. Οι παρενέργειες μιας τέτοιας αύξησης για τις οικονομίες των χωρών PIIGS όπου η ανεργία έχει ήδη φτάσει διψήφια νούμερα (σχεδόν ίση με 20% στην Ισπανία και 12% στην Ελλάδα με αυξητική τάση) παραμένει υπό συζήτηση. Ο συνδυασμός υψηλών επιτοκίων και μέτρων λιτότητας που αποσκοπούν στη μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος και συνεπώς στον έλεγχο του δημόσιου χρέους δύναται να καταστεί τοξικός, προκαλώντας πολλά ερωτήματα.

Στις 2 Μαΐου 2010 η Ελλάδα επισημοποίησε την παροχή βοήθειας από την ΟΝΕ και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), μέσω της ενεργοποίησης του τέταρτου βασικού χαρακτηριστικού της ΟCA: ένα σύστημα διασποράς του ρίσκου. Με 110 δισ. ευρώ θα καταστεί διαθέσιμη για τα επόμενα τρία χρόνια (80 δισ. ευρώ από την ΟΝΕ και 30 δισ. ευρώ από το ΔΝΤ). Αυτό το πακέτο βοήθειας βελτιώνει την έλλειψη ρευστότητας (αφού η αναχρηματοδότηση του βραχυπρόθεσμου χρέους θα επιτευχθεί χωρίς την ανάγκη προσφυγής στις αγορές). Παρ' όλα αυτά, περαι-

τέρω μέτρα λιτότητας αξίας 30 δισ. ευρώ (σχεδόν 12 με 13% του ΑΕΠ) πρέπει να εφαρμοστούν.

Με δεδομένο ότι η Ελλάδα δεν έχει έλεγχο στο νόμισμά της ώστε να εξαγοράσει την έξοδο από την κρίση (μέσω της τύποισης χρημάτων, υποτίμησης του νομίσματος και εξωγωγής πλεονωρισμού) και με δεδομένο ότι τα επιτόκια μπορεί να αυξηθούν στο εγγύς μέλλον, η εσωτερική υποτίμηση (δηλαδή σημαντική μείωση μισθών και τιμών) αποτελεί τη μόνη βιώσιμη λύση. Αυτή η λύση εγείρει το ερώτημα ποιες είναι οι επιπτώσεις εσωτερικής υποτίμησης.

Εδώ μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τη Λεττονία σαν μια ενδιαφέρουσα υπόθεση εργασίας, η οποία παρόλο που έχει δικό της νόμισμα, το νόμισμα αυτό έχει σταθερή συναλλαγματική αξία (pegged) με το ευρώ δημιουργώντας συναλλαγμα-

τις παροχές που είναι οι επιπτώσεις εσωτερικής υποτίμησης. Εδώ μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τη Λεττονία σαν μια ενδιαφέρουσα υπόθεση εργασίας, η οποία παρόλο που έχει δικό της νόμισμα, το νόμισμα αυτό έχει σταθερή συναλλαγματική αξία (pegged) με το ευρώ δημιουργώντας συναλλαγμα-

τις παροχές που είναι οι επιπτώσεις εσωτερικής υποτίμησης. Εδώ μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τη Λεττονία σαν μια ενδιαφέρουσα υπόθεση εργασίας, η οποία παρόλο που έχει δικό της νόμισμα, το νόμισμα αυτό έχει σταθερή συναλλαγματική αξία (pegged) με το ευρώ δημιουργώντας συναλλαγμα-

τις παροχές που είναι οι επιπτώσεις εσωτερικής υποτίμησης. Εδώ μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τη Λεττονία σαν μια ενδιαφέρουσα υπόθεση εργασίας, η οποία παρόλο που έχει δικό της νόμισμα, το νόμισμα αυτό έχει σταθερή συναλλαγματική αξία (pegged) με το ευρώ δημιουργώντας συναλλαγμα-

που οι Έλληνες μπορούσαν να αποκτήσουν αυτό που αναφέρεται στον τραπεζικό και χρηματοοικονομικό χώρο ως a free lunch, έχουν τελειώσει. Κανένας δεν θα θελήσει να παράσχει συστηρία χωρίς ανταλλάγμα. Τώρα οι πολιτικοί πρέπει, στη προσπάθειά τους να εξέλθουν από τις δυσμενείς αυτές συνθήκες, να αντιμετωπίσουν εξαγωγίσιμους ψηφοφόρους οι οποίοι νιώθουν την αυστηρότητα των μέτρων στην τσέπη τους.

Η εμπειρία σε άλλες χώρες απέδειξε ότι η διαδικασία αυτή δεν είναι εύκολη. Για παράδειγμα στην Αργεντινή υπήρξαν πάνω από πέντε πρόεδροι μέσα σε ένα μήνα, καθώς και αναβίβσεις διαδηλώσεων και εξεγέρσεις με πολύ σημαντικές πολιτικές και κοινωνικές συνέπειες.

Υπάρχει όμως ακτινα ελπίδας ορίζοντα. Αναμόρφωση του κράτους δύναται να μειώσει κάποια από την πίεση προκαλούμενη από την εσωτερική υποτίμηση λόγω της μείωσης της υποκείμενης αποπληρωμής σε παρούσα αξία. Η Τζαμάικα είναι ένα εξαιρετικό παράδειγμα όπου το κόστος του επιτοκίου και της αποπληρωμής του χρέους ήταν μεγαλύτερο από τα έσοδα της χώρας. Μέσω μιας οικειοθελούς εγχώριας ανταλλαγής χρέους στις αρχές του 2010, η Τζαμάικα απώλεσε κάποιο μέρος της υποχρέωσης αποπληρωμής του χρέους.

Ακολουθώντας το παράδειγμα αυτό, η Ελλάδα θα πρέπει να εκμεταλλευθεί τη ρευστότητα που της παρέχει η ΟΝΕ και το ΔΝΤ και να κάνει μια οργανωμένη αναμόρφωση του κράτους (μέσω οικειοθελούς ανταλλαγής ομολογίων) η οποία δεν θα επηρεάσει τα προϊόντα ασφαλών κινδύνων (CDs) που είναι συνυεθιμένα στα ελληνικά ομόλογα (και κατόπιν συνεννοήσεως με τις ελληνικές τράπεζες για την αποφυγή σοβαρών μη ελεγχόμενων ζημιών).

Λιτότητα και αυστηρά μέτρα είναι οι μόνες επιλογές για την Ελλάδα. Δυστυχώς, ο θεός Διόνυσος δεν θα κερνάει νέκταρ και αμβροσία για κάποιο διάστημα.

* Επικύριος καθηγητής (Warwick University) και Sovereign Debt Expert Ηνωμένης Εθνικής (Conference on Trade & Development).

** Αναπληρωτής καθηγητής, Reading University UK, International Consultant, Organisation for Security and Cooperation in Europe.

*** Οικονομολόγος (London School of Economics, Cambridge University, UK).